

DYRENES BESKYTTELSE

VELFÆRDSDELIKATESSER®

INDHOLD

SPECIFIKATION FOR VELFÆRDSDELIKATESSER® – FRA BONDE TIL KUNDE	2
KRAV TIL PRODUKTION AF SORTBROGEDE LANDRACE VELFÆRDSGRISE OG VELFÆRDSSØER	6
KRAV TIL PRODUKTION AF DEXTER, GALLOWAY, ANGUS, SKOTSK HØJLANDS KVÆG SAMT RØD DANSK MALKERACE ANNO 1970 VELFÆRDS GRÆSKALV, -UNGKVÆG OG -KO	8
KRAV TIL PRODUKTION AF JERSEY GRÆSKALV OG -KO	9
KRAV TIL PRODUKTION AF VELFÆRDS GOTLÆNDER, SPELSAU SAMT DANSK LANDFÅR (ERTEBØLLE OG MARSK) GRÆSFÅR OG -LAM	10
KRAV TIL PRODUKTION AF VELFÆRDS GRÆS GÆS	12
KRAV TIL VELFÆRDSDELIKATESSE® SPISESTEDER	13

SPECIFIKATION FOR VELFÆRDSDELIKATESSE[®] – FRA BONDE TIL KUNDE

Krav til mærket "Velfærdsdelikatesser[®] - Dyrenes Beskyttelse"

Besætningen skal have økologiautorisation for at kunne godkendes af Dyrenes Beskyttelse som leverandør af Velfærdsdelikatesser[®]. Velfærdsdelikatesse-mærket kan kun bruges på produkter, der lever op til bestemmelserne for at bruge Ø-mærket. Følgende regler er et supplement til økologireglerne.

Koncepterne har til formål at fremme naturligt alsidigt husdyrhold på mindre, harmoniske økologiske bedrifter samt at bevare og udnytte den biologiske mangfoldighed, herunder husdyrracer, der er tilpasset det danske og nordiske klima og tradition.

- **Friland hele året** i den udstrækning, hvor det er i overensstemmelse med dyrenes naturlige adfærd.
- **Sæsondrift.** Slagtedyrene kommer til verden om foråret og slagtes i efteråret.
- **Hele dyr.** Dyrene kastreres ikke, og der finder ingen halekupering og afhorning sted. Derudover har grisene ingen ring i trynen.
- **Mangfoldighed.** Husdyrene holdes i flokke med naturlige flokstørrelser på mindre, økologiske bedrifter, hvor de indgår i samspil med en alsidig produktion af træer, planter og andre dyrearter.
- **Harmoni.** Forholdet mellem husdyrholdet og landbrugsarealet er max 0,5 DE/ha, som sikrer selvforsyning. Skovarealer, og øvrige naturarealer, der anvendes til afgræsning eller slæt, regnes med heri. Hvis der er anden husdyrproduktion på bedriften, regnes hverken DE eller areal med. Avlerne af Velfærdsdelikatesser[®] er tilnærmelsesvis selvforsynende med foder, således at 80 % af dyrenes foderbehov søges dækket af hjemmeavlet foder, inkl. foder dyrket på andre bedrifter, med hvem avleren har en samarbejdsaftale.
- **Naturlighed.** I takt med vores viden og erfaringer vil koncepterne blive ændret, så dyrene hele tiden sikres menneskelig omsorg, og størst mulig naturlighed for så vidt angår adfærd, foder og avl.
- **Åbenhed.** Enhver leverandør under mærket 'Velfærdsdelikatesser[®]' skal være villig til at holde åbent hus minimum én gang årligt eller tage imod besøg fra kunder, der gerne vil se besætningen. Begge dele skal formidles, så kunderne kender til muligheden.
- **Spisekvalitet.** Produkterne ledsages af et kokkehæfte, der vejleder forbrugerne i at få det fulde udbytte af Velfærdsdelikatesser[®].
- **Arter og racer.** Der skal gradvist inkluderes flere arter og racer i konceptet.

Delikatesser

Der er tale om kødkvaliteter, der skiller sig ud fra de almindelige økologiske kødprodukter, både i udskæringer og kvalitet. Velfærddelikatesser produceres af mindre og yngre dyr, der giver mindre udskæringer. For at forbrugerne kan få det fulde udbytte af dette, ledsages produkterne af et kogehæfte som inspiration til skånsom tilberedning, udarbejdet specielt til Velfærdsdelikatesser®.

Fra bonde til kunde

Afsætningen formidles blandt andet gennem Dyrenes Beskyttelse efter princippet 'Fra bonde til kunde', hvorved forbrugeren får indsigt i dyrevelfærd og sikkerhed for nærhed og kvalitet. Samtidig får landmanden mulighed for at opnå den reelle kost-pris for sin indsats.

Hvis dyr produceret under konceptet falder uden for mht. alder og/eller vægt, så kan disse sælges, dog uden mærket Velfærdsdelikatesser®.

Mærkning

Besætningen godkendes til at levere under varemærket 'Velfærdsdelikatesser®', som Dyrenes Beskyttelse har rettighederne til.

**DYRENES
BESKYTTELSE**
VELFÆRDSDELIKATESSESR®

Husdyr produceret under konceptet markedsføres som henholdsvis:

- Sortbrogede Landrace Velfærdsgrise og søer
- Velfærds Jersey Græskalv og Velfærds Jersey Ko
- Dexter, Skotsk Højlands, Galloway, Angus samt Rød Dansk Malkerace anno 1970 græs ko, ungvæg og kalv
- Velfærds Gotlænder, Spelsau, Dansk landfår (Ertebølle og marsk får) Græs Får og Lam
- Velfærds græs gæs

Forarbejdede varer mærket "Velfærdsdelikatesser®" må kun slagtes og pakkes af personer/virksomheder med økologisk autorisation.

Mærkning af non-food produkter

Uld, dun- og skindprodukter kan mærkes som produkter produceret under mærket.

Afsætning og sporbarhed

Alt kød produceret under mærket 'Velfærdsdelikatesser®' sælges direkte til kunden, herunder direkte til restauranter og kantiner. Avlere af Velfærdsdelikatesser® kan sælge hinandens produkter eller via fællesskaber med tydelig henvisning til producenten.

Enhver leverandør under mærket 'Velfærdsdelikatesser®' skal være villig til at holde åben gård minimum én gang årligt *eller* tage imod besøg fra kunder, der gerne vil se besætningen. Begge dele skal formidles, så kunderne kender til muligheden.

Fremtidens husdyrhold

Leverandører under dette mærke bliver rollemodeller hvad angår dyrevelfærd, biodiversitet og bæredygtighed. Bedrifterne afspejler derfor høj ansvarlighed i forhold til disse værdier. Specifikation og dermed de krav og regler, der er til primærproducenterne, er i løbende udvikling. Denne udvikling skal sikre, at specifikationen til enhver tid er i overensstemmelse med den højeste dyrevelfærd. Når der vedtages nye regler, skal der sikres passende overgangstider for allerede godkendte producenter, så producenterne får mulighed for at udvikle produktionen i overensstemmelse med de nye krav, samt uden, at der bliver en konkurrenceforvridning mellem producenter.

Der afholdes et årligt producentforum hvor alle producenter har adgang og hvor regler og fælles projekter drøftes. Dyrenes Beskyttelse udarbejder forslag til ændringer i specifikationen for Velfærdsdelikatesser®, som drøftes i samarbejde med producenterne. Dyrenes Beskyttelse vedtager ændringer i specifikationen.

DB-kontrol

Som følge af myndighedskrav har Dyrenes Beskyttelse oprettet en selvstændig kontrolafdeling DB-kontrol. Til at følge DB-kontrols arbejde er nedsat en kontrolkomite. Kontrolkomitéen skal følge DB-kontrols uvildighed og interessenternes tilfredshed med DB-kontrol.

Kontrolkomitéen består af et repræsentativt antal medlemmer udpeget af Dyrenes Beskyttelse efter indstilling, heraf som minimum fra:

- Dyrenes Beskyttelse: 1 Person
- DB Kontrol: 2 personer
- Producenter omfattet af DB Kontrol: 2 personer
- Slagterier/distributør: 1 person
- Økologisk Landsforening: 1 person
- Forbrugerrådet: 1 person
- Detailhandel: 1 person

Dyrenes Beskyttelse er ansvarlig for specifikationen, og producenten er ansvarlig for at overholde den til enhver tid gældende specifikation, samt for overholdelse af de til enhver tid gældende love, regulativer og myndighedskrav, som finder anvendelse på produktionen.

Kontrolbesøg

Dyrenes Beskyttelse er ansvarlig for at der gennemføres kontrolbesøg. DB-kontrol foretager kontrolbesøg hos de primærproducenter, der har ønske om at blive, eller allerede er, certificerede til brug af mærket "Velfærdsdelikatesser®".

Kontrolbesøget foretages af kontrollører tilknyttet DB-kontrol, og opgaven kan være udliciteret til en ekstern partner som f.eks. Baltic Control. Kontrollørerne foretager kontrolbesøg hos hver primærproducent mindst én gang pr. kalenderår. Kontrolbesøget kan foregå som et anmeldt eller uanmeldt besøg. Primærproducenten vil normalt blive adviseret med kort varsel af kontrolløren for at sikre, at den besætningsansvarlige er til stede.

Ved kontrolbesøget gennemgår kontrolløren produktionen samt kontrollerer egenkontrolprogrammet.

KRAV TIL PRODUKTION AF SORTBROGEDE LANDRACE VELFÆRDSGRISE OG VELFÆRDSSØER

Generelt

Formålet er at sikre en svineproduktion med optimal naturlighed og dyrevelfærd, bl.a. ved at sikre in situ bevaring af den stærkt udryddelsestruede "sortbroget dansk landracesvin". Der må ikke importeres levende grise fra udlandet og der skal foreligge dokumentation for oprindelsen af indkøbte grise.

Reproduktion

Grise skal være stambogsførte, "not up-graded" (i henhold til Rare Breed International's vejledninger i bevaring af oprindelige racer), og 100 % sortbroget dansk landrace for at kunne markedsføres under dette koncept.

Søerne løbes naturligt med orne, hvor begge skal være under konceptet Velfærdsdelikatesser®. Der skal være mindst én orne til 12 søer, men ornen behøver ikke, at være på besætningen hele året, og kan herved lånes ud.

Gylte må tidligst løbes i 8 måneders alderen, og skal befinde sig i besætningen senest 1 måned før faring.

Søerne farer én gang årligt i foråret, og grisene går sammen med soen mindst indtil hun naturligt fravæner dem ved 16-18 ugers alderen.

Søerne går i flokke indtil 1 uge før faring, hvorefter de skal have mulighed for at isolere sig, evt. i enkelt-farefolde. Under faringen skal soen frit kunne bygge en rede på mindst 2 m i diameter. Efter faring følges de økologiske regler for areal m.v.

Opstaldning og udearealer

Søer og grise skal være på friland hele året og i hele deres livscyklus. Forældredyrene kan dog tages på stald på dybstrøelse i perioden 15. november til 1. april, såfremt vintervejret tilsiger dette. Tiden på stald må max. udgøre 20 % af året, altså 73 dage. Indendørs opstaldning skal foregå i grupper, hvor hvert dyr har minimum 5 m² dybstrøelse til rådighed og hversti er minimum 20 m².

Grisene forbliver i søskendeflokken fra fødsel til slagtning. Små eller svage grise kan dog håndteres i overensstemmelse med deres behov.

Der må max. være 12 søer i besætningen, og flokstørrelsen er max. 6 søer og evt. en orne.

Brug af pigtråd er ikke tilladt.

Operative indgreb og mærkning

Hverken forældredyr eller slagtesvin må kastreres, halekuperes eller tryneringes.

Øremærkning er tilladt. Brug af tatoveringshammer er ikke tilladt.

Målsætning: At finde en sikker måde at identificere enkeltdyr på, der kan gøres uden gene eller smerte for dyret. F.eks. fotografering.

Fodring

Grovfoder er udgangspunktet i fodringen, og hertil suppleres med kraftfoder for at sikre dyrenes forsyning med protein og energi. Målet er at kraftfoderandelen inkl. korn maksimalt udgør 60 % af den samlede ration, beregnet på tørstofindholdet af rationen, målt i hele opfedningsperioden.

Som bidrager til reduktion af madspild, tilstræbes det at grisene omsætter restprodukter fra økologisk fødevarerproduktion og spisesteder. Dette noteres ned i en logbog.

Slagtning

Det tilstræbes at grisene aflives og afblødes direkte på marken. Grisene skal slagtes i efteråret, når de er max. 5 måneder gamle. Dog må so-grisene slagtes, når de er max. 6 måneder gamle.

Test for ornelugt

Der laves autoriserede skatol- og lugt prøver af både han- og hungrise på Danish Crown, Ringsted. Følgende gælder i forhold til kassation:

- Skatotal $> 0,25$ = kassation.
- $0,25 > \text{Skatotal} > 0,125 + \text{luggtal } 2$ = kassation.
- Alle andre kombinationer af skatotal og luggtal = godkendt.

Kød, der falder for skatol- eller snifferprøve, kan sælges som forarbejdede Velfærdsdelikatesser®, herunder lufttørrede- og røgvarer.

Test for MRSA

Alle forældredyr skal testes for MRSA ifølge vejledningen, som findes på dyrensbeskyttelse.dk. Dyr som testes positive for MRSA udgår af produktionen.

KRAV TIL PRODUKTION AF DEXTER, GALLOWAY, ANGUS, SKOTSK HØJLANDS KVÆG SAMT RØD DANSK MALKERACE ANNO 1970 VELFÆRDS GRÆSKALV, -UNGKVÆG OG -KO

Generelt

Dyreholdet skal fortrinsvis indgå som naturpleje. Det betyder, at dyrene i mindst 50 % af året skal opholde sig på arealer, der ikke er i omdrift. Der tilstræbes helårsgræsning, hvilket gælder for alle racer, undtagen Rød Dansk Malke race anno 1970, hvor der er et krav om helårsgræsning.

Race

Dyrene skal være 100 % renracet af en af de godkendte racer, men ved naturpleje med foldtyr er det godkendt, at opbygge en flok med racerne dyr ved til stadighed at indsætte foldtyr med stamtavle i eksisterende flok. Dette tillades af ressource hensyn for at muliggøre en gradvis ændring af race status for de enkelte dyr. Der skal føres en logbog hvor status for de enkelte dyr fremgår.

Dokumentation for race kan ske ved stamtavle eller udtalelse fra avlerforening.

Reproduktion

Der er tale om naturlige løbninger med foldtyr.

Kalve, der produceres under dette koncept, fødes først på året og fravænes naturligt op mod slagtning.

Ved naturpleje med foldtyr, hvor denne er i flokken hele tiden, vil den "naturlige sæsondrift" indtræde hen af vejen. På denne måde indføres sæsondriften på naturlig vis, der kan dog forekomme løbninger/kælvninger uden for sæson, dette godkendes, men det skal fremgå af logbog.

Operative indgreb

Kalvene må ikke kastreres eller afhornes.

Fodring

Køer, ungvæg og kalve lever af 100 % græs og andet grovfoder.

Der suppleringsfodres med frisk eller konserveret grovfoder, hvis arealet ikke stiller tilstrækkelig vegetation til rådighed til at opretholde huld og tilvækst.

Slagtning

Det tilstræbes at køer, ungvæg og kalve bedøves og aflives direkte på marken.

Hvis dyret slagtes inden den er 9 måneder kaldes produktet for en græskalv.

Hvis dyret slagtes når den er mellem 9-12 måneder kaldes produktet græs ungvæg.

KRAV TIL PRODUKTION AF JERSEY GRÆSKALV OG -KO

Generelt

Disse to koncepter er blandt andet udviklet for at forebygge aflivning af jerseytyrekalve straks efter fødslen. Samtidig giver konceptet udtjente jersey malkekøer et værdigt otium.

Race

Dyrene skal være 100 % jersey.

Dokumentation for race kan ske ved stamtavle eller udtalelse fra avlerforening.

Reproduktion

Kalve, der produceres under konceptet, fødes i foråret. De går sammen med en ammetante (en udsætter ko, der ikke behøver at være dens egen mor), og en ko kan være ammetante for max. 2 kalve.

Opstaldning og udearealer

Kalvene skal leve mindst 67 % af deres liv på græs sammen med koen. Dette princip åbner mulighed for indendørs opstaldning i den første periode, hvor kalve og ko kobles sammen. Kalvene skal sikres læ, ly og tørt leje i overensstemmelse med økologireglerne.

I ydersæsonen (indtil 31. maj og efter 15. september) kan dyrene tages på stald om natten, blot det sikres, at de er på græs i de lyse timer, minimum 8 timer/døgn.

Der skal i udearealet være læ, skygge og et strøet tørt leje til både kalve og køer.

Brug af pigtråd er ikke tilladt.

Operative indgreb

Kalvene må ikke kastreres eller afhornes.

Fodring

Køer og kalve lever af 100 % græs og andet grovfoder. Der suppleringsfodres med frisk eller konserveret grovfoder, hvis arealet ikke stiller tilstrækkelig vegetation til rådighed til at opretholde huld og tilvækst.

Nye ammetanter må fodres med kraftfoder i den periode, de sættes sammen med 2 kalve (max 20 % af kalvens levetid). Herefter skal kraftfoderrationen nedtrappes til nul.

Koen slutfedes op imod slagting evt. på 100 % grovfoder.

Slagtning

Det tilstræbes at ko og kalv bedøves og aflives direkte på marken.

Kalven skal slagtes inden den er 9 måneder gammel og produktet kaldes for jersey græskalv.

KRAV TIL PRODUKTION AF VELFÆRDS GOTLÆNDER, SPELSAU SAMT DANSK LANDFÅR (ERTEBØLLE OG MARSK) GRÆSFÅR OG -LAM

Generelt

Formålet er at sikre en produktion af får og lam med optimal naturlighed og dyrevelfærd. Der skal foreligge dokumentation for oprindelsen af indkøbte dyr.

Naturpleje

Der tilstræbes helårsgræsning som naturpleje. For dansk landfår (Ertebølle og Marsk får) er det et krav om minimum 50 % naturpleje.

Reproduktion

Fårene skal være 100 % renracet Gotlænder, Spelsau eller Dansk Landfår (Ertebølle får og Marsk Får), men det er tilladt at opbygge en raceren flok ved til stadighed at indsætte avlsvædder med stamtavle i eksisterende flok. Dette af ressource hensyn for at muliggøre en gradvis ændring af race status for de enkelte dyr. Der skal føres en logbog, hvor status for de enkelte dyr fremgår.

Moderfårene løbes naturligt med vædder. Fårene går i flokke af minimum 3 dyr. Fårene læmmer i flokken i foråret, hvorefter de kan isoleres i læmmebokse såfremt det er hensigtsmæssigt af hensyn til lammene for at styrke moderbinding.

Opstaldning og udearealer

Fårene skal være på friland hele året og i hele deres livscyklus.

Flokken skal have adgang til skygge, læ og tørt leje hele året. Voksne dyr skal på friland have adgang til 0,75 m² tørt leje i perioden.

Brug af pigtråd er ikke tilladt.

Harmoni

Ormeangreb og sygdomme forebygges igennem en hensigtsmæssig græsningsstrategi, som der skal kunne redegøres for. Det kan gøres ved samgræsning mellem andre dyrearter eller ved at etablere et foldskifte, der sikrer en reduktion af ormetrykket.

Operative indgreb

Hverken forældredyr eller lam må kastreres eller halekuperes. Øremærkning er tilladt.

Fodring

Får og lam lever af 100 % grovfoder. Der skal suppleres med frisk eller konserveret grovfoder, hvis arealet ikke stiller tilstrækkelig vegetation til rådighed til at opretholde huld og tilvækst.

Der er mulighed for at fodre med kraftfoder til trillingemødre i drægtigheden, samtidig med at der tages initiativ til at avle væk fra trillinger.

Under helt særlige forhold, gives særlige vilkår i en tidsbegrænset periode for racerne Gotlænder og Spelsau, herunder fx ved læmning.

Slagtning

Velfærdsdelikatesse lam slagtes, når de er max. 6 mdr. gamle. Det tilstræbes at lammene aflives og afblødes direkte på marken.

KRAV TIL PRODUKTION AF VELFÆRDS GRÆS GÆS

Generelt

Gåsen passer og plejer græsarealer hvor den selv finder sin føde. Der kan suppleres med afslået frisk græs. Den maksimale flokstørrelse er 5-10 gaser og 10 hungæs med afkom. Den mindste flokstørrelse er 1 gase og 1-2 gæs.

Race

Gæssene skal være racetypiske Danske landgæs af enten Danske grå eller Danske gråbrogede, hvor begge kan anvendes.

Reproduktion

Gæssene holdes i sæsondrift med et kuld om året, rugning og klækning tilstræbes 1. maj og slagtning inden jul (7 mdr. og 3 uger). Der skal være 1 gase pr. 1-2 hungås som skal kunne isoleres under æglægning og udrugning.

Gåsen udruger og passer selv gæslingerne. I de første år er der tilladt at bruge rugemaskine og lægge op til otte gæslinger under hver gås.

Operative indgreb

Gæssene må ikke stækkes.

Fodring

Gåsens foder er kun græs. I vinterhalvåret i form af hø eller ensilage.

Opstaldning og hold

Gæssene skal have adgang til friland hele året, og de skal have adgang til et tørt leje.

De kan dog holdes inde på strøede arealer under ekstreme vejrforhold.

Gæssene skal have mulighed for at bygge rede.

Gæssene skal have adgang til en spand med badevand og svømmevand.

Slagtning

Gæssene slagtes som unggæs senest i december. Gæssene bedøves og slagtes på bedriften jf. stalddørsregler.

Gæssene bedøves og afblødes direkte på marken.

KRAV TIL VELFÆRDSDELIKATESSE® SPISESTEDER

Spisestederne er vigtige ambassadører for Velfærdsdelikatesser og samtidig kan spisestederne markedsføre sig med Dyrenes Beskyttelses registrerede varemærke Velfærdsdelikatesser®, der garanterer højeste dyrevelfærd. Samtidig vil det fremme registrerede økologiske spisesteder (ØL).

Målet er at spisestedet i størst mulig udstrækning anvender Velfærdsdelikatesser®.

- Det markeres på menukort i hvilke retter der indgår Velfærdsdelikatesser®, og der er materiale om konceptet tilgængelig på spisestedet.
- Spisestedet erklærer at der hverken anvendes buræg eller Fois Gras.

Der er 3 niveauer for anprisninger:

1. **Certificeret spisested.** Spisestedet kan bruge varemærket i anprisningen af selve spisestedet. Betingelsen er regelsættet samt registreret ØL. Varemærket Velfærdsdelikatesser® kan bruges i anprisning af spisestedet og den enkelte menu.
2. **Certificeret menu.** Spisestedet er ikke registreret ØL. Alt tilhører til den enkelte menu er økologisk. Spisestedet kan bruge varemærket Velfærdsdelikatesser® til at anprise den enkelte menu. Spisestedet anvender ikke buræg og fois grass.
3. **Anprisning af Velfærdsdelikatesse kød.** Hverken spisested eller menu er økologisk. Varemærket Velfærdsdelikatesser® kan ikke bruges til anprisning af spisested eller menu. Varemærket er forbundet med økologi. Spisestedet anvender ikke buræg og fois grass.

Bemærkninger

Det er varemærket Velfærdsdelikatesser® der anvendes i anprisning af spisesteder. Hver gang dette optræder så skal registreret økologi være grundlaget. Ved spisesteder har Dyrenes Beskyttelse valgt at lade Økologisk Landsforenings registrerede spisemærke være grundlaget. Der er mere end 1.700 registrerede økologiske spisesteder. Der er 3 niveauer i ØL spisemærker afhængig af omfanget af økologi.

Dyrenes Beskyttelse har valgt at varemærket Velfærdsdelikatesser® kan anvendes på spisestedet, når dette er et registreret økologisk spisested samtidig med at varemærket skal anføres på de menuer, hvor der anvendes Velfærdsdelikatesser®. Varemærket kan ligeledes anvendes på menu kortet, hvis den enkelte menu er økologisk, selvom spisestedet ikke er registreret økologisk.

Endelig så kan både spisested og menu anpriser uden varemærket, blot kravene til dyrevelfærd nævnt under Regelsættet for Velfærdsdelikatesser® overholdes.

Det giver rigtig mange muligheder uden at gå på kompromis med grundlaget for varemærket. Samtidig giver Dyrenes Beskyttelse et bidrag til at fremme både økologi og dyrevelfærd, på samme måde som i primærproduktionen til at bidrage med øget dyrevelfærd og omlægning til økologi.